

Jak na participativní projekty EVVO formou užitečných akcí pro okolí

Proč dělat takovéto projekty?

- Děláte něco opravdového, užitečného, a ještě se u toho učíte.
- Věnujete se průřezovým tématům. Kromě EVVO také osobnostní a sociální výchově, výchově demokratického občana, výchově k myšlení v globálních souvislostech či mediální výchově.
- Někomu nebo něčemu pomůžete a často jste za to odměněni (dobrým pocitem, uznáním okolí...)
- Vychováváte děti k aktivnímu a zodpovědnému jednání. Můžete zvolit míru spoluzodpovědnosti přiměřeně úrovni žáků.
- Budujete zdravé návyky a sebevědomí.
 - Děti zvládnou víc, než si myslí.
 - Zažijí pocit, že vlastními silami dokážou něco změnit.
 - Učí se překonávat překážky.
- Podporujete realistický optimismus v dětech a tím jim připravujete lepší život. Děti se seznamují s náročnými tématy, ne jako s velkým strašákem, ale jako s něčím, s čím se dá pracovat a v čem lze udělat mnoho věcí pro zlepšení situace. Je to skvělá prevence i léčba environmentálního žalu.
- Budujete lepší vztahy, k sobě, mezi sebou, k místu, komunitě, vzdáleným lidem, k planetě a k mnohému dalšímu.
- Zlepšujete své učitelské dovednosti, nestagnujete.

Participace - spolupráce - spoluúčast – spoluzodpovědnost

Participativní žebřík. Zkuste po něm vystoupat co nejvýš. Proč se o to snažit? Pokud děti projekt považují za svůj (mají možnost volby, mohou rozhodovat, mohou vybírat co a jak se bude dělat), velmi vzroste jejich motivace a chuť se na projektu podílet.

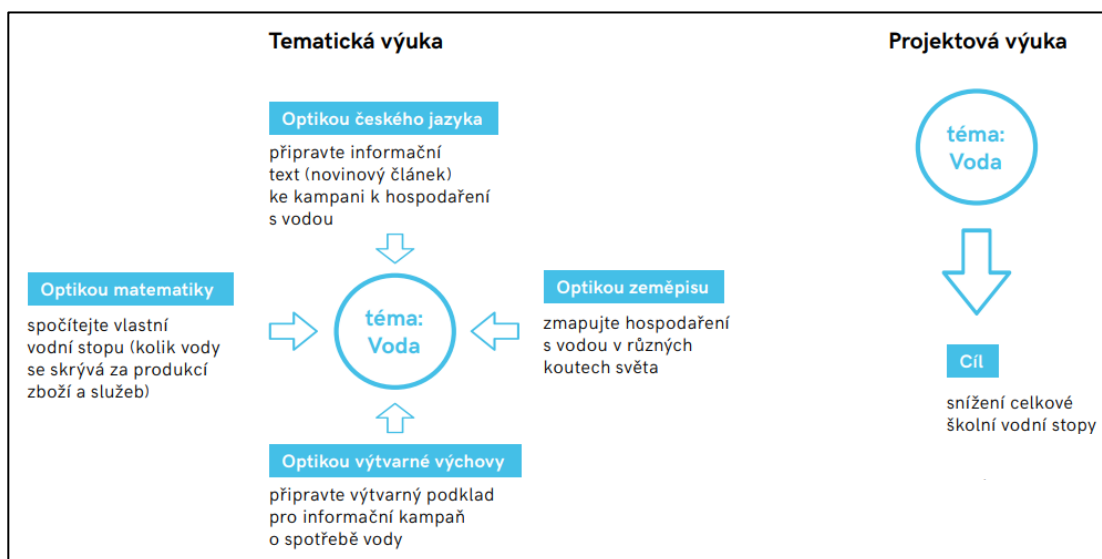
Stupeň participace	8. Nápad přichází od dětí, děti vtáhnou do projektu dospělé	Mladí lidé iniciují i řeší projekt a je v jejich iniciativě, kdy a zda si vyžádají od dospělých rady a umožní jim spolurozhodovat.
	7. Nápad dětí a jejich vlastní realizace	Výběr aktivit a jejich realizace pochází od dětí. Dospělý dohlíží v roli mentora a spolurozhodovatele.
	6. Nápad od dospělého spolurozhodují děti	Dospělí iniciují projekt, ale děti při něm spolurozhodují a podílí se na realizaci.
	5. Děti jsou informovány a radí	Dospělí iniciují projekt a rozhodují, děti přispívají do procesu radami, a vědí, jak budou jejich nápady využity.
Bez participace	4. Děti jsou instruovány a informovány	Děti v projektu dospělých mají své role a vědí, proč a na čem spolupracují.
	3. Symbolická (falešná) účast	Projekt je v režii vedení školy, žáci jsou pouze vyzváni k vyslovení jejich názoru, ten ale není brán v potaz.
	2. Děti jako dekorace	Děti využity k podpoře projektu dospělých (...když k tomu děti udělají představení, víc to zaujme)
	1. Manipulace	Dospělí dětem přikážou, co mají dělat (třeba sbírat odpadky) a ještě to prezentují jako že "děti chtějí chránit přírodu"

(převzato a upraveno z metodiky: Jednej lokálně, mysl globálně! vytvořené ve spolupráci Junák a NaZemi.¹⁾

Projektová výuka

Projektová výuka NENÍ: Např. pokud ve škole uspořádáte „Den vody“ a na několika zábavných stanovištích žáky poučíte o správném či špatném nakládání s vodou. Nebo například pokud v rámci oslav dnů země zaměříte pár dní výuky v jednotlivých předmětech na konkrétní environmentální téma. V tomto případě se nejedná o projektovou výuku ale o **tematické vyučování**, které učitelé často chybně za projektovou výuku označují. Rozdíl mezi tematickou výukou a projektem ukazuje z následující infografika.

2)



Zdroj:

Tematické vyučování tedy samo o sobě není projektem. Ale může být např. kvalitním úvodem do projektu, který na to naváže.

Projektová výuka JE: Žáci si na základě předem získaných informací volí cíl, co by chtěli zrealizovat, čeho by chtěli dosáhnout a pak to udělají a vyhodnotí. Např. vymyslí a zavedou opatření pro šetření vodou ve škole.

Jak na to

1. Seznamte se s tématem (např. „podpora divoké přírody“ nebo „zbytečné plýtvání potravinami“ ...). V rozsahu přiměřeném jejich věku a schopnostem. Zajímavými „vtahovák“ do tématu mohou být např. exkurze, beseda, video, navštívený program v ekocentru, tematická výuka ve škole ...
2. Nechte děti vybrat si, čemu by se (v závislosti na tom co se dozvěděly) chtěly věnovat, do čeho se zapojit.
3. Společně vymyslete, jakou konkrétní akci chcete udělat a jaký by měl být její cíl. Stanovte a vizualizujte si (zapište, nakreslete...), čeho chcete dosáhnout. Jak vypadá kýžený výsledek? Jak poznáte, že se vám akce povedla? Jak to bude vypadat, když to dokážeme?
4. Dohodněte se s žáky na míře participace. Co si budou moct rozhodnout sami? S čím vším budou potřebovat či chtít, abyste jim pomohli?
5. Naplánujte a provedte společně akci.
6. Oslavte dokončení (prohlédněte si fotky, udělejte si občerstvení, pozvěte rodiče na slavnost, pochlubte se a sdílejte výsledky, vyjádřete vděčnost...)
7. Reflektujte. Dejte každému prostor vhodnou formou vyjádřit, co mu projekt přinesl. Řekněte si, co se povedlo a co by se dalo příště udělat lépe.

Kde najít čas na projekt

V projektu je obvykle potřeba komunikovat, zapisovat, vyhledávat si informace, plánovat a propočítávat, prezentovat... Velká část toho, co žáci v projektu zažijí (byť se týká přírody a životního prostředí) tedy není jen přírodověda, ale je to například i výtvarná výchova, čeština, pracovní činnosti, občanská či osobnostně sociální výchova, matematika či fyzika ... a další předměty. Kolegové, kteří tyto předměty učí, vám tedy mohou dát část prostoru ve výuce. Využít lze i třídnické hodiny. Nebo uspořádat (skutečně) projektový den. Při vyšších stupních

participace mohou být starší motivovaní žáci ochotni na projektu pracovat i ve svém volném čase (namísto domácích úkolů).

Kde sehnat finance, pokud jsou třeba

Zkuste zjistit co dělají rodiče vašich žáků. Nemohl by vám někdo pomoci se sehnáním materiálu zdarma? Oslovit můžete i lokální firmy. Spolupracovat lze i s městským úřadem. Případně si můžete i vydělat vlastní peníze např. prodejem žákovských výrobků na jarmarku, či vstupným např. na výstavu jejich prací.

Aktuálně také můžete využít např. možnost podpory přes program [Extra třída](#). Tento program metodicky i finančně podporuje třídy, které mají plán, jak něco zlepšit ve svém okolí. Hlásit do programu se mohou 7.,8. a 9. třídy ZŠ. Program celorepublikově koordinuje brněnská organizace Lipka.

Kde najít podporu

Pokud se necítíte na to, dělat s žáky projekt sami a ocenili byste nějakou podporu, můžete:

- Zapojit se do nějakého celorepublikového programu, v rámci kterého dostanete metodickou i jinou podporu.
Například: Ekoškola (<https://ekoskola.cz/>)
Škola pro udržitelný život (<https://www.skolaprozivot.cz/>)
Nebo výše zmíněná Extra třída
Skautské patronáty (<https://www.skautskyinstitut.cz/co-delat-s-tridou-pro-krajinu>)
- Přijet k nám do Ekocentra Paleta v Oucmanicích, kde žákům během 3-5ti denního pobytu ZeMěZměna pomůžeme projekt vymyslet a rozjet.

Děláte dobro dobře? Pro kontrolu si můžete položit, některé z následujících otázek:

- Vědí děti, co a proč dělají?
- Mají účastníci v rámci projektu prostor pro hledání vlastních odpovědí a řešení?
- Je jejich míra participace taková, jakou chtěli?
- Kladou děti kritické otázky? Podporujete je v tom? (důsledky, kdo, proč...)
- Bude projekt opravdu prospěšný? Nemůže také někomu ublížit nebo jinak uškodit?
- Nepoužíváte negativní stereotypy nebo přílišná zjednodušení (např. v Africe je hlad...)?
- Podporuje projekt uvědomění, že jsme součástí problému i jeho řešení? Ukazuje se v projektu propojenost celého světa?
- Používáte rozmanité a relevantní informační zdroje?
- Motivujete děti, aby se o téma aktivně zajímaly?
- Máte v plánu reflexi či evaluaci?
- Jste připraveni přijmout kritiku? Mohou účastníci svobodně vyjádřit, co si o akci myslí?

Metodické zdroje:

- 1) https://www.skautinazemi.cz/sites/default/files/2019-04/22_Jednej%20lok%C3%A1ln%C4%9B%20mysli%20glob%C3%A1ln%C4%9B_BROZURA_JEDNOSTRANKY_WEB.pdf
- 2) https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/1785/file/final_web_projektovou-vy-ukou-ke-klimaticke-mu-vzde-la-va-ni-.pdf

Tento informační materiál vytvořili za Ekocentrum PALETA, z. s. Mgr. Martina Horáčková a Mgr. Michaela Míkovcová, Ph.D. Tvorbu informačních materiálů v roce 2023 podpořilo Ministerstvo životního prostředí v projektu: „Participativní projekty pro pozitivní změnu“. Projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Ministerstvo životního prostředí

